

АГРАР

Глас Српске

ДОДАТАК
РЕАЛИЗОВАН
У САРАДЊИ СА
МИНИСТАРСТВОМ
ПОЉОПРИВРЕДЕ,
ШУМАРСТВА И
ВОДОПРИВРЕДЕ
РЕПУБЛИКЕ
СРПСКЕ

сриједа, 30. јун 2021.

МЈЕРЕ ЗА
ЗАШТИТУ
ПРОИЗВОДЊЕ
УВИЈЕК
НАИЛАЗЕ
НА ОТПОР

ИНТЕРВЈУ

Борис Пашалић,
МИНИСТАР ПОЉОПРИВРЕДЕ,
ШУМАРСТВА И ВОДОПРИВРЕДЕ СРПСКЕ

**Недостају
нам велики
производни
играчи**

Оно што нам недостаје су велики играчи и више компанија попут "Саве" из Бијељине који могу повући раст обима производње у пољопривреди и у том контексту радимо на концентрацији понуде кроз регионалне дистрибутивне центре и привлачењу инвестиција у изградњу већих прерађивачких капацитета, каже Пашалић

РАЗГОВАРАО: ВЕЉКО ЗЕЉКОВИЋ
veljkoz@glasrpske.com

Пандемија вируса корона помогла је да се на неки начин подигне свијест свих грађана Српске, али и доносиоца одлука на нивоу власти о значају домаће производње, обезбјеђења прехранбене сигурности становништва и залиха домаћих производа.

Каже ово у интервјуу за "Глас Српске" министар пољопривреде, шумарства и водопривреде и шумарства Српске, Борис Пашалић, објашњавајући како је захваљујући правовременим и ванредним мјерама, те финансијским средствима које је Влада Српске обезбиједила, избјегнута криза у сектору пољопривреде.

- Остварили смо исти или чак и виши ниво вриједности производње у појединим грама. Све ово нам свакако даје

Осигурање усјева

ГЛАС: Колико су наши ратари свјесни нужности осигурања својих усјева?

ПАШАЛИЋ: Премију осигурања користило је 153 корисника. Највише су осигурани усјеви под пшеницом, дуваном, луком, воћем, а врло мало је осигурана приплодна стока. Висина премије је износила 50 одсто од осигуране шуме. За ову врсту субвенције у 2020. години издвојено је 466.443 марке.

основ да ове године имамо и већа очекивања - рекао је Пашалић, који се у наставку овог интервјуа осврнуо и на конкурентност домаће производње, планиране подстицаје и инвестиције за ову годину, али и стање унутар ЈП "Шуме Српске".

ГЛАС: Како комен-

таришете безуспјешне покушаје министра спољне трговине БиХ да се уведу одређене заштитне мјере?

ПАШАЛИЋ: Покушаји увођења мјера заштите домаће производње датирају дуже од мог мандата и министра Кошарца и увијек наилазе на исти отпор, некад више мотивисан политички, а некад узрокован утицајем различитих лобија. У позадини свих покушаја заштите домаће производње је нешто што не можемо промијенити у кратком периоду, а то је увезивање домаће сировинске базе са прерађивачким капацитетима у условима отвореног тржишта и конкуренције високо субвенционисаних производа. Овим мјерама које смо предлагали хтјели смо да кроз сезонску ограничења увоза дамо шансу нашим фармерима да први дођу до тржишта и наших прерађивача. Међутим, те су везе у претходним годинама покидане и тешко се успостављају. Оно што ми чинимо је да циљаним мјерама подршке у виду субвенционисаног откупа домаћих производа стимулишемо њихово поновно увезивање. У неком будућем периоду условљаваћемо инвестициону подршку свим прерађивачима кроз откуп домаћих производа, а оно што је неминовно јесте да производјачке организације морају да јачају, било као кластери, задруге или удружења.

ГЛАС: Да ли домаћа производња може бити конкурентна увозним производима?

ПАШАЛИЋ: Услови пословања нису исти за произвођаче у Европској унији и код нас и ко очекује да мала Српска може да створи исте услове са 75 милиона марака аграрног буџета у односу на милијарде фондова којима располаже ЕУ, не зна о чему прича. Да ли ћемо то звати неолојалном конкуренцијом или не, није толико важно. Оно што је важно је да учинимо да се наши производи изборе квалитетом, разноликошћу понуде и компаративним предностима које нам дају агроеколошки услови, још увијек јефтину радну снагу и близину тржишта.

СВИ КОЈИ ПРАВЕ ГУБИТАК У ПРЕДУЗЕЋУ "ШУМЕ СРПСКЕ" БИЋЕ СМИЈЕЊЕНИ

ГЛАС: Да ли је у коликој мјери прехрамбена индустрија увезана са домаћим производјачима?

ПАШАЛИЋ: Не онолико колико би требало. Међутим, ту имамо добрих примјера, као што је примјер компаније "Сава" Бијељина која гро својих потреба за сировинама обезбјеђује локално. Имамо такође добрих примјера када су у питању мале мануфактуре које организују задруге или мале породичне фирме које се

баве прерадом воћа и поврћа или меса. Ови позитивни примјери нам показују да је сарадња могућа и да је то најбољи пут за дугорочни развој и осигурање квалитета производа. Оно што нам недостаје су велики играчи попут "Саве" који могу повући раст обима производње у пољопривреди у том контексту радимо на концентрацији понуде кроз регионалне дистрибутивне центре и привлачењу инвестиција у изградњу већих прерађивачких капацитета.

ГЛАС: Да ли су и ове године планирани одређени подстицаји, али и средства за капиталне инвестиције?

ПАШАЛИЋ: Влада Српске је и ове године путем аграрног буџета и Компензационог фонда обезбиједила средства за суфинансирање свих 1.787 захтјева колико је пристигло на јавни позив, у укупном износу од 17,7 милиона марака. Највећи број и ове године се односи на инвестиције у пољопривредну механизацију, 1.262 захтјева, од чега 286 трактора, укупне вриједности 9,6 милиона. Остали захтјеви односе се на различите инвестиције у биљној и анималној производњи. И ове године имамо захтјеве за куповину музних робота. Прошле године смо подржали набавку шест робота, а ове године имамо захтјеве за три. Имамо и велики број захтјева за инвестицијама у прехрамбеној индустрији у вриједности од скоро четири милиона марака. С обзиром на то да министарство суфинансира само 30-40 вриједности, можемо констатовати да ће заједно са приватним средствима пољопривредних произвођача ове године у сектор аграра бити

уложено више од 50 милиона марака.

ГЛАС: Шта је то с чим је и даље дефицитарна Српска?

ПАШАЛИЋ: Ми не можемо никад произвести довољно пшенице да задовољамо потребе индустрије и становништва у цијелин, али ми немамо ни компаративне предности за узгој пшенице у односу на велике житнице попут Украјине, или за узгој соје у односу на велике произвођаче попут Јужне Америке. И ми ћемо увијек увозити и пшеницу и соју. Али имамо конкурентске предности за узгој меса, производњу млијека, производњу воћа и поврћа. Такође, кроз инвестиције у прераду на газдинству настојимо додати вриједност нашим производима и на тај начин подићи конкурентност наших произвођача.

ГЛАС: Колико је органска производња заступљена код нас?

ПАШАЛИЋ: Располажемо великим природним ресурсима, али их још увијек не искориставамо у мјери у којој бисмо могли. Оно што радује јесте да пољопривредни про-

извођачи све више препознају значај органске производње, као и потрошачи који желе да конзумирају квалитетан, здравствено исправан али и органски производ. Министарство је пратећи повећање броја произвођача и врсте производње увело и нове мјере подршке - по јединици биљне површине за ратарске, воћарске и повртарске културе, производњу поврћа у заштићеном простору али и по грлу у сточарској производњи и износ се креће од 500-600 КМ зависно од врсте производње. Такође, дајемо и 50 одсто од цијене коштакца сертификата, тако да покушавамо на све начине да подстичемо ове произвођаче. Чињеница да имамо раст површина под органском производњом са 200 на 1.000 хектара у само четири године потврђује да наше мјере дају резултате. Имамо и 170 грла стоке и 170 кошница пчела у систему органске производње. Оно што сада анализујемо су активности на унапређењу видљивости и препознатљивости органских производа на тржишту.

ГЛАС: Спроведена је и

дигитализација у области пољопривреде, да ли и у коликој мјери ратари користе постојеће платформе?

ПАШАЛИЋ: Једна од њих је Царпо платформа која на основу прикупљених метеоролошких података даје упозорење о ризику од појаве болести и штеточина на пољопривредним културама. Нуди услуге прецизног прегледа временске прогнозе и свих метеоролошких параметара, седам дана унапријед. У Царпо је умрежено 50 хиљада метеоролошких станица. Кроз имплементиране моделе за болести и штеточине софтвер има способност и да предвиди и шаље упозорење за остварење инфекција и појаве штеточина. Тренутно је на овој платформи регистровано 200 пољопривредних произвођача.

Министарство је у сарадњи са компанијом М:тел креирало и софтверско рјешење под називом етФарм. Оно представља информациони систем за управљање пољопривредном производњом, земљишним ресурсима и за контролу подстицаја. Произвођачима и савјетодавцима омогућава стални увид у парцеле које воде, те низ алата за управљање производњом. Интензивно се ради на прикупљању тренинг података преко "колектора" који врши класификацију пољопривредних култура, те се ради на регистрацији парцела. И наравно ту је и платформа "Плодови села", преко које се произвођачи могу оглашавати и вршити промоцију својих домаћих производа. Они се на њој могу представити бесплатно и успоставити контакт са купцима.

ГЛАС: Како бисте оцијенили стање у "Шумама Српске"?

ПАШАЛИЋ: Након анализе извршења производно-финансијског плана у прошлој години, гдје су утврђене мањкавости у пословању, предузете су мјере за унапређење стања. Закључком Владе Српске, а на приједлог министарства, смијенени су сви руководиоци у организационом дијеловима који су исказали губитак у пословању. То је став Владе који ће се примењивати као правило и убудуће. У циљу заустављања криминала у сектору шумарства на нивоу Владе формирана је интересорна радна група коју чине представници ресорног министарства, МУП-а, Инспектората и јавног предузећа. Резултати рада ове групе су већ видљиви на санкционисању починиоца кривичних дјела на подручју Теслића као и на спречавању нелегалног промета шумских дрвних сортимената. Предузеће је у производно-финансијском плану за 2021. направило видне искорак у односу на претходни период. Планиране су и значајне уштеде, а и број радника није повећан, чак је нешто мањи у односу на претходну годину. По први пут, као нови производ планирана је производња шумске биомасе за потребе домаћег тржишта. Исто тако, у новоформираном сектору за остале шумске производе врше се одређене активности на сакупљању биљака, гљива и плодова чиме ће се остварити додатни приход. Производња шумских дрвних сортимената за првих пет мјесеци није тежа планираном динамиком с тим да је производња од мјесеца јуна задовољавајућа.

ПОВРШИНЕ ПОД ОРГАНСКОМ ПРОИЗВОДЊОМ ПОВЕЋАНЕ ЗА ПЕТ ПУТА

ГЛАС: Који су разлози?

ПАШАЛИЋ: Првенствено разлог смањене производње су неповољне климатске прилике, али и лоша организација рада у неким шумским газдинствима. С друге стране, након отварања тржишта у Европи и потражње дрвета као грађевинског материјала, повећана је потражња за трупцима, а нарочито четинара. Министарство је става да ово јавно предузеће треба да равномјерно врши испоруку трупаца према свим дрвопрерађивачима који имају потписане уговоре. Услед повећања цијене резане грабе сматрамо да су оправдане и промјене у цијеновнику шумских дрвних сортимената. Уколико се настави овакав тренд у пословању и реализује план у потпуности сматрамо да ће ово јавно предузеће крај текуће године завршити као профитабилно и финансијски стабилно.

Очекујемо рекордне приносе

ГЛАС: Колико је површина засијано у прољетној сјети, да ли су агрометеоролошки услови погодовали фармерима?

ПАШАЛИЋ: У прољетној засијању је преко 140.000 хектара ратарских култура, што са 65.000 хектара из зимске сјетве чини око 200.000 хектара засијаних житарица. Такође, засијано је око 8.500 хектара индустријских култура и ту билићимо тренд раста у производњи соје, улане репице и других индустријских култура. Имамо и преко 18.000 хектара под интензивном производњом и око 14.000 хектара под воћем. Прољетна сезона је као што знамо била изузетно хладна и кишна и пролонгирала је сјетву кукуруза и неких повртарских усјева, а с друге стране погодовала је осталим стрним житима, па тако за пшеницу очекујемо рекордне приносе ове године.

ЗАШТИТНЕ МЈЕРЕ: Подршка
домаћим произвођачима

Фармерима и воћарима 2,2 милиона марака

Појавом мрза нарочито су биле погођене општине у којима се мраз јавља редовно сваке године. Његова појава, као и других елементарних непогода, уз одсуство мјера заштите домаће производње, довела је до пада производње воћа, а самим тим и смањења инвестиција у подизање нових засада

ПИШЕ: ВЕЉКО ЗЕЉКОВИЋ

Аграрним буџетом за ову годину средства за субвенције и подстицај развоја пољопривреде и села планирана су у износу од 75 милиона марака, а Влада Српске издвојила је додатних 2,2 милиона за подршку произвођачима воћа и узгајивачима свиња.

Произвођачи воћа су у протеклом периоду у готово свим општинама претрпјели штету због појаве мрза. На локалитетима захваћеним овом елементарном непогодом штета на појединим воћним врстама (крушка, шљива, трешња, бресква, вишња и нектарина) кретала се у распону од 50 до чак 90 одсто. Појавом мрза нарочито су биле погођене општине у којима се мраз јавља редовно сваке године. Њего-

ва појава, као и појава других елементарних непогода као што је град, уз одсуство мјера заштите домаће производње, довела је до пада производње воћа, а самим тим и смањења обима инвестиција у подизање нових засада воћа.

Подршка произвођачима воћа биће реализована кроз двије мјере: подршку за набавку садног материјала и санацију штете од мрза. Прва мјера подразумева подршку за подизање једног хектара засада јабуке, крушке, шљиве и брескве, са прописаним бројем садница по хектару. Процјене су да ће овом врстом подршке бити обухваћено укупно 100 произвођача воћа, који би просјечно засадили по 2.000 садница воћа по хектару, тако да ће за ову врсту подршке бити издвојено 500.000

Циљ ублажити негативне поремећаје на тржишту

ПОМОЋ ЗА
НАБАВКУ
САДНОГ
МАТЕРИЈАЛА

марака. С друге стране, подршка воћарима за санацију штете од мрза утврђена је за 1.040 произвођача, а према првим процјенама, најјерватније ће је бити потребно обезбиједити за 2.100 хектара. За ову намјену је планирано милион марака.

**ШТЕТА КОД
УЗГАЈИВАЧА
СВИЊА И ДО
60 ОДСТО**

Када су у питању узгајивачи свиња, они су у протеклом периоду били суочени са повећањем цијена сточне хране због раста цијена житарица и концентроване сточне хране, а који је износио од 40 до 60 одсто у односу на исти период прошле године. Због свега тога, али и изостанка адекватних мјера заштите домаће производње на државном нивоу, цијена това свиња је знатно увећана, док је цијена једног килограма свињетине остала иста, а у неким периодима чак и нижа у односу на прошлогодњу цијену. Све ово је довело домаће произвођаче у незавидан положај и отежало пласман товних свиња на домаће и инострано тржиште. Пред наведеног, проблеме домаћих произвођача погоршао је и увоз свјеже раслађеног свињског меса из земаља у окружењу. Према информа-

цијама из Министарства пољопривреде, водопривреде и шумарства, поднесено је 90 захтјева са 14.000 товних свиња за наведену подршку. Планирано је да буде издвојено 50 марака по једном грлу, односно укупна средства за ову мјеру подршке ће износити 700.000 марака.

Како су поручили из ресорног министарства, увијек ваљајући ванредну ситуацију изазвану пандемијом вируса корона, обезбјеђење довољних количина домаћих пољопривредних производа и осигурање прехранбене безбједности становништва је један од кључних приоритета Владе Српске и у том смислу надлежне институције ће током цијелог трајања ванредне ситуације доносити мјере за подршку повећању обима пољопривредне производње, укључујући и подршку новим инвестицијама у пољопривреди.

ЗДРАВ ЖИВОТ: ПРОИЗВОДЊА ЛЕКОВИТОГ БИЉА У ХЕРЦЕГОВИНИ

Слатки пелин нови бренд Љубиња

ПИШЕ: ВЕЉКО ЗЕЉКОВИЋ

Пелин је у нашем језику синоним за горко, а да може бити и супротно, показао је Петар Мишић из Љубиња, који је међу првима у Републици Српској, али и БиХ, почео са производњом слатког пелина. У вријеме када је Херцеговину увелико захватила "смиљоманија", Петар се одлучио за биљку чија су љековита својства од давнина позната, а поготово јер се и херцеговачко поднебље показало као изузетно погодно за производњу овог биља.

Када је Херцеговину захватила "смиљоманија", ја сам одлучио да проба нешто другачије. Истраживао сам на интернету, нашао на слатки пелин и почео га проучавати. Дознао сам тако о његовим бројним благотворним својствима - каже Петар.

Према његовим ријечима, у тим почевима није могао ни наслутити да ће та "обична" љековита биљка бити проглашена као једно

Под пелином укупно 15 дунума

од најмоћнијих "оружја" у борби против вируса вируса.

Након објаве вијести из Њемачке о истраживању дјеловања слатког пелина, са многим су контактирали многи професори и доктори из околних држава и тражили да им пошаљем узорке да бисе и они укључили у ова истраживања. Видјећемо ка-

кви ће бити њихови резултати. Није моје да о томе судим, али оно што знам јесте да је пелин моћни савезник у јачању имунитета. Он се у Кини користи већ 2.000 година. Да има благотворна дјелства увјерили су ме и купци мојих производа и њихове позитивне реакције. Када једном наруче неки препарат, поно-

во га траже - наводи Петар, додајући да су тренутно најтраженије тинктуре, које заправо представљају текуће екстракте биљака, где 20 капи замјенује једну шољу чаја.

Објашњава како сваке године читав производни циклус почиње изнова, јер је ријеч о једногодишњој биљ-

ци. Хемикалије не користи. Ове године је одлучио да повећа површину под слатким пелином те је посајао укупно 15 дунума, а што се тиче цијена, оне су, како је рекао, и даље више него приступачне. Објашњава да још нема организован откуп, већ се ради о индивидуалним и интернет наруџбама. Да би сво-

Сви производи органски

Петар Мишић

**"КУЋА ЧАЈА"
НА ПУТУ ОД
ЉУБИЊА
ДО ТРЕБИЊА**

да од слатког пелина моћи наћи и купити препарати од другог љековитог биља.

Тешко је, није једноставно. У суштини од овог што радим се не може много зарадити, али се ипак може допунити кућни буџет. Како ће даље у будућности бити, не знам. Видјећемо. Ипак живим у увјерењу да се сваки труд на крају исплати - поручио је овај вриједни Херцеговац.

Љешник у стакленој амбалажи нашао је свој пут до многих свјетских државника и амбасадора кроз поклоне које су протоколи највиших државних органа уручили својим иностраним гостима. Поносни смо што на тај начин наш бренд постаје дио јавне дипломатије, рекао је Сениша

ПИШЕ: ВЕЉКО ЗЕЉКОВИЋ

Слађана је дипломирани инжењер грађевинарства, а Сениша Пепић консултант и предавач у области међународног пословања. Овај брачни пар из Бањалуке то, међутим, није спријечило да се душом и тијелом посвете пољопривреди и производњи љешника, те стварању препознатљивог бренда под именом "Шарена љеља".

Према ријечима Сенише, прије нешто више од седам година супруга Слађана добила је у наследиство парцелу у селу Писковица надомак Бањалуке.

- Земљиште је тада било јако запуштено. Нисмо хтјели да тако и остане. Иако градска дјеца, без претходног искуства у пољопривреди, на крају смо одлучили да заснујемо "плантажицу" - пријетио је Сениша својих почетака.

Услиједио је период трагања за најбољим рјешењем, културом која се не мора одмах продати и која дужи низ година даје плодове. Идеја је била и да се тржишту понуди нешто другачије, уз могућност прављења сопственог бренда.

Тих година је била "актуелна" малина, те су их многи пријатељи наговарали да крену у том правцу. Нису се одлучили за то. Засад малине на површини коју су имали на располагању захтијевао би у берби ангажман већег броја људи, што се показало многома као проблем, а с друге стране, нису жељели да зависе ни од откупљивача, па је малина као култура била "елиминисана".

- На крају смо одабрали љешник, културу која пуни род даје тек у седмој години и којој се можемо посветити као породица, односно радити на плантажи током читаве године, уводећи лагано и наше троје дјеце, која би требало да преузму тај породични посао -

Ускоро и печени љешник у пикантној верзији

КРЕАТИВНОСТ Плантажа љешника породице Пепић из Бањалуке

"Шарена љеља" нашла пут и до домовна свјетских дипломата

Планови

Према ријечима Сенише, планирана производња уља од љешника одложена је за неки будући период, а одлука је донесена након истраживања тржишта. - Сваки нови производ захтијева истраживање тржишта, инвестицију у неопходну опрему, вријеме за развој, те напољу испитивање код надлежних лабораторија како би купци добили најквалитетнији могући производ - појаснио је.

каже Сениша.

Објашњава да је у прве три године имао саветодавну подршку агронома, док сада све послове на плантажи, на којој данас имају око 500 засађених љешника, обављају сами, баш као и развој производа који се нуде на тржишту.

Ту се, признаје Сениша, највише истакла креативност супруге Слађане.

Након неких пет или шест година дошао је тренутак да почну размишљати о ономе што им је била једна од првих идеја, породичном бренду. Некако у исто вријеме Центар за развој и унапређење села покренуо је и причу о "Крајишкој кући".

- Идеја о малопродајном објекту који би се бавио искључиво промоцијом и продајом производа малих произвођача упалила нам је лампицу и кроз пар састанака са људима из Центра али и Градске развојне агенције добили смо јасну слику о томе ко смо и шта желимо постати. Постало нам је јасно да је наша филозофија другачија и какви треба да будемо на тржишту. Настала је "Шарена љеља", шарена као што је и наша плантажа, са различитим сортама на њој. Сада смо већ у пуној ролу и бренд живи већ нешто више од годину дана - истакао је Сениша.

Оно што издваја њихове производе од других, како каже, јесу двије ствари, иновативност у паковању и приступ самом производу. Први на тржишту су производе понудили у амбалажи која се може поново користити.

Такође, били су први који су понудили на тржишту љешник у љусци, што је хигијенски и квалитетом најисправнији начин продаје тог воћа.

- Међутим, оно што су сви препознали јесте да ми језгру, коју такође продајемо, вадимо из љуске непосредно пред продају, што се осјети у пуноћи ароме и чинијеници да уље у љешнику није оксидирало

БУДУЊНОСТ У МАЛИМ ПОРОДИЧНИМ ЗАСАДИМА

или, што би наш народ рекао, није ужелло. То нас издваја од неколико конкуренција, која продаје љешник из увоза, а који је ниже цијене и квалитета - рекао је Сениша.

Наглашава да је њихов најексклузивнији производ, љешник у стакленој амбалажи, нашао свој пут до многих свјетских државника и амбасадора кроз поклоне које су протоколи највиших државних органа и Привредна комора, промовишући домаћу производњу, уручили својим иностраним гостима.

- Поносни смо што на тај начин наш бренд постаје дио јавне дипломатије - наглашио је Сениша.

Овом производу се прелетос придружио и путер од љешника. Својим упечатљивим паковањем, а прије свега квалитетом, добио је од купаца епитет ексклузивног и ставио се rame уз rame са "стакленком".

КУПЦИ ПРЕПОЗНАЛИ КВАЛИТЕТ ПРОИЗВОДА

- Тренутно развијамо и слатки програм у бијелој и црној чоколади с разним природним укусима, те једну специјалну послатицу, а шта је у питању, нећемо још открити. Ту су, наравно, и печени и мљевени љешник, а намјера нам је да са једним нашим малим породичним произвођачем љутих сосова и зачина понудимо печену "Шарену љељу" у пикантној верзији. Сматрамо да ми мали произвођачи можемо и морамо комбиновати своје производе у преради и на тај начин додати вриједност свом воћу и поврћу, а што гарантује препознатљивост и одрживост ове производње. Мишљења сам и да наша будућност лежи управо у малим породичним засадама и ексклузивним производима у ограниченим количинама, које гарантују висок квалитет - поручио је он.